

УДК 378.147:33

Д. І. Шеленко,

д. е. н., професор, професорка кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9214-7258>

Н. Б. Івасюк,

к. е. н., доцент, доцентка кафедри обліку і оподаткування,

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-2850-0444>

І. В. Кохан,

к. е. н., доцент, доцентка кафедри фінансів,

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9262-5723>

А. Д. Шпак,

к. е. н., асистент кафедри менеджменту і маркетингу,

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-4260-1683>

О. А. Ціжма,

ст. викл. кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки,

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2860-0449>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.5.64

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

D. Shelenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Entrepreneurship,
Trade and Applied Economics, Vasyl Stefanyk Carpathian National University

N. Ivasiuk,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Vasyl Stefanyk Carpathian National University

I. Kokhan,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Finance, Vasyl Stefanyk Carpathian National University

A. Shpak,

PhD in Economics, Assistant of the Department of Management and Marketing Vasyl Stefanyk Carpathian National University

O. Tsizhma,

Senior Lecturer of the Department of Entrepreneurship, Trade and Applied Economics,

Vasyl Stefanyk Carpathian National University

INTRODUCTION TO THE SPECIALTY AS A BASIS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF HIGHER EDUCATION STUDENTS IN ECONOMIC SPECIALTIES

У статті розглянуто комплексний процес адаптації здобувачів вищої освіти до умов навчання в сучасному університетському середовищі на прикладі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (КНУВС). Основну увагу приділено ролі нормативної освітньої компоненти "Вступ до спеціальності" у формуванні теоретико-організаційних знань та категоріального апарату першокурсників економічних спеціальностей.

Описано практичний досвід КНУВС щодо впровадження Декларації про дотримання академічної доброчесності, проведення спеціалізованих тренінгів та використання систем перевірки робіт на наявність текстових збігів.

Досліджено потенціал академічної мобільності як механізму інтеграції закладу освіти у світовий науковий простір. Розглянуто формати міжнародної співпраці, зокрема програми Erasmus+ та партнерство з іноземними університетами, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Робота підкреслює важливість системного підходу, що поєднує етичні, правові та виховні аспекти для створення прозорого академічного середовища.

The article examines the comprehensive process of adapting higher education applicants to the modern university environment, using Vasyl Stefanyk Carpathian National University (CNU) as a case study. The research primarily focuses on the role of the "Introduction to the Specialty" mandatory educational component in developing the theoretical, organizational, and categorical framework for first-year students in economic specialties. The study analyzes the structure of educational programs, the mechanisms for elective course selection (comprising no less than 25% of ECTS credits), and the specificities of conducting internship programs.

The structure of the educational component "Introduction to the Specialty" for students of economic specialties is considered as an integrated system that encompasses the acquisition of the theoretical and categorical apparatus, the fundamentals of the educational process and student life, compliance with legislative requirements in the learning process, substantiation of opportunities for students' self-development, and the formation of conceptual foundations of professional identification in accordance with the chosen specialty.

A particular emphasis is placed on ensuring academic integrity as a strategic tool for enhancing educational quality. The interaction between Article 42 of the Law of Ukraine "On Education", the activities of the National Agency for Higher Education Quality Assurance (NAQA), and anti-corruption legislation is highlighted. The article describes the university's practical experience in implementing the Declaration of Academic Integrity, conducting specialized training sessions, and utilizing plagiarism detection systems.

The potential of academic mobility as a mechanism for integrating higher education institutions into the global scientific space is investigated. Various formats of international cooperation are reviewed, including Erasmus+ programs and partnerships with foreign universities, which contribute to the increased competitiveness of graduates in the labor market. The paper underscores the importance of a systemic approach that integrates ethical, legal, and educational aspects to foster a transparent academic environment.

Ключові слова: освітній процес, здобувачі вищої освіти, заклади вищої освіти (ЗВО), освітня програма, академічна доброчесність, антикорупційна політика, академічна мобільність, інтернаціоналізація.

Key words: educational process, higher education applicants, higher education institutions (HEIs), educational program, academic integrity, anti-corruption policy, academic mobility, internationalization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Процес трансформації вчорашнього школяра у свідомого здобувача вищої освіти є критичним етапом, що визначає успішність усієї подальшої професійної траєкторії. Перехід до університетського середовища супроводжується не лише зміною формату занять, а й необхідністю адаптації до принципово нової системи академічних свобод, обов'язків та етичних норм. У межах означеного підходу особливої ваги набуває системне ознайомлення першокурсників із категоріальним апаратом, нормативною базою та організаційною структурою закладу вищої освіти.

Дисципліна "Вступ до спеціальності" виступає ключовим інструментом такої інтеграції. "Вступ до спеціальності" закладає теоретичний фундамент майбутнього фаху та формує у студента розуміння логіки освітнього процесу — від вибору вибірових дисциплін до реалізації права на академічну мобільність. Актуальність цієї дисципліни для економічних спеціальностей зумовлена динамічністю сучасного ринку праці та високими вимогами до якості підготовки фахівців у галузях обліку, фінансів, маркетингу та підприємництва. Метою даної роботи є комплексний аналіз структурних складових освітнього процесу, механізмів забезпечення академічної доброчесності та можливостей інтернаціона-

лізації навчання, що в сукупності забезпечують формування цілісної професійної ідентичності майбутнього фахівця.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У наукових працях як вітчизняних (Бруханський Р., Момот Т., Харламова О., Бреславська Г., Ситник Н., Дубик В., Круглякова В., Боковець В., Літинська А., Мельник Л., Сотник І., Таранюк Л.), Івасюк Н.Б., Кохан І.В. [9], Тищенко В.О., Бірюкова І.В., Кохан І.В., Івасюк Н.Б. [26], так і зарубіжних фахівців (Девід Віттен, Кім Кемерон, Саймон Нсенгімана, Вісванатан Найкер), які формують методичний фундамент дисципліни "Вступ до спеціальності" в Україні та за кордоном, акцентовано увагу на розуміння у першокурсників еволюцію спеціальності, роль фахівця як архітектора інформаційного простору відповідної спеціальності. Базовий курс має дати панорамне бачення того, як взаємодіють усі підсистеми кожної із спеціальностей, розмежовуючи функції планування, організації та контролю, створити міцну теоретичну основу для розробки сучасних навчальних курсів, навчити мислити категоріями інноваційних екосистем, сталого розвитку.

Вчені стверджують, що вступний курс не повинен бути сухою теорією, а повинен одразу занурювати студента в глобальне середовище спеціальності, розкриваючи взаємозв'язки в умовах абсолютної турбулентності. Підкреслимо також необхідність інтеграції глобального освітнього виміру в зміст вступних курсів, яка узгоджується з положенням Базиляк Н. про академічну мобільність як невід'ємну складову освіти в Україні та передумову готовності до партнерства [5, с. 23]. К.В. Кузнецов, вивчаючи реалізацію права на академічну мобільність доводить, що виконання завдань щодо неї залежить від рівня фінансового забезпечення та посилення ролі відповідних структурних підрозділів українських ЗВО [10, с. 36—37], чим доводячи, що академічна мобільність є системним механізмом інтеграції національного освітнього простору в міжнародне середовище. Досліджуючи особливості розвитку наукових досліджень автори [6, с. 44—45; 27] підкреслюють потребу випрацювання дослідницьких компетенцій, опанування сучасних цифрових інструментів та методів аналітичної роботи, які є важливими складовими якісної підготовки здобувачів у процесі академічної мобільності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає в узагальненні та обґрунтуванні ролі та значення дисципліни "Вступ до спеціальності" як базового етапу у процесі формування первинних професійних компетентностей студентів економічних профілів та теоретико-методичних засад викладання курсу "Вступ до спеціальності" з визначенням його впливу на подальшу професійну ідентифікацію здобувачів вищої економічної освіти.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розпочинаючи своє студентське навчання, незалежно від обраної спеціальності, ще "вчорашні" учні потрапляють у зовсім інше середовище, де не лише уроки замінюються парами іншої тривалості, але змінюються вимоги до самих студентів — як здобувачів вищої освіти. У періодах між навчальним процесом та часом самостійної роботи і власним дозволом, досягнути всі зміни та нововведення студентського навчання, не те що неможливо, просто важко, оскільки студенти-першокурсники не володіють елементарно категоріальним апаратом, який у закладах освіти (далі — ЗВО) відрізняється від шкільного, а відтак не всі розуміють його практичного значення.

Саме тому, як правило, на першому курсі у першому семестрі, відповідно до навчального плану, студенти вивчають дисципліну "Вступ до спеціальності" ("Вступ до фаху" — як її називають окремі ЗВО) для освітнього рівня бакалавр. Згідно освітніх програм економічних спеціальностей "Облік і оподаткування", "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок", "Маркетинг", "Підприємництво і торгівля", "Підприємництво і інновації", "Електронна комерція" Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, яка є нормативною освітньою компонентою. Метою її вивчення є формування у студентів першого курсу знань про теоретико-організаційні та прикладні аспекти навчання протягом всього періоду (4 роки бакалаврату) і концептуальні основи кожної спеціальності зокрема.

Умовно можна поділити структуру освітньої компоненти "Вступ до спеціальності" економічних спеціальностей на такі складові:

— засвоєння теоретичного/категоріального апарату та основ безпосередньо самого процесу навчання і студентського життя;

— виконання законодавчих норм і вимог часу у процесі навчання;

— обґрунтування можливостей саморозвитку для студентів;

— формування концептуальних засад щодо обраної спеціальності.

Перша група передбачає вивчення тем щодо пояснення основних понять вищої освіти в Україні, про сам ЗВО — його структуру, підрозділи та їх функції; про права та обов'язки здобувачів вищої освіти; про органи студентського самоврядування. Навчання за всіма спеціальностями у КНУВС здійснюється відповідно до затверджених освітніх програм, розроблених відповідно до університетського Положення про освітні програми у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника [15], у якому зокрема зазначається, що "діючу, затверджену, освітню програму переглядають щонайменше один раз у три роки". Ця вимога дотримується і для освітніх програм економічних спеціальностей "Облік і оподаткування", "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок", "Маркетинг", "Підприємництво і торгівля", "Підприємництво і інновації", "Електронна комерція".

Освітня програма передбачає розробку навчального плану, "який визначає зміст навчання та регламентує організацію освітнього процесу". При поясненні у процесі вивчення освітньої компоненти "Вступ до спеціальності" зазначаються особливості формування навчальних планів обраної студентами спеціальності. Вони вирізняються специфікою вивчення навчальних дисциплін і семестровою змістовою структурою, однак можна визначити їх спільні ознаки. Зокрема з дотриманням Закону України "Про вищу освіту" [8] обсяг освітньо-професійної програми бакалавра становить максимальне значення — 240 кредитів ЄКТС. Також у вище зазначених освітніх програмах передбачена можливість перезарахування кредитів ЄКТС для здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі освітнього ступеня молодшого бакалавра або на основі фахової передвищої освіти з урахуванням їх максимальних обсягів, що визначаються відповідними стандартами вищої освіти.

Дотримана у всіх програма законодавча вимога щодо вибору "освітніх компонентів у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою" — тобто 60 кредитів із 240 відводиться на студентський вибір. Він впроваджується у освітньому процесі, починаючи із другого семестру першого курсу і здійснюєть-

ся з урахуванням вимог університетського Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника права на вільний вибір освітніх компонент [17].

Кожна освітня програма передбачає прикладний аспект навчання, який реалізується через наявність у ній обов'язкової освітньої компоненти — виробнича практика, право на реалізацію якої регулюється Положенням про організацію та проведення практики у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника [14] та розробленими для кожної спеціальності Методичними рекомендаціями/вказівками. Аналогічно науковий характер освітньо-професійної програми забезпечують написання студентами курсових та випускних робіт, на основі розроблених на кафедрах Методичних вимог з урахуванням специфіки спеціальності.

Для ефективної організації часу на перших парах зі "Вступу до спеціальності" студентів ознайомлюють із графіками навчального процесу. Вони розробляються і затверджуються на кожному факультеті зокрема із урахуванням університетських вимог і рекомендацій (посилання на графік економічного). Також вагомим є акцент на можливостях повторного вивчення дисциплін. Їхнє право на це регулюється відповідним Положенням [16]. Однак існують обмеження, оскільки передбачено, що "загальний порядок ліквідації академічної заборгованості здобувачами освіти, які отримали не більше трьох оцінок "незараховано" чи "незадовільно" (FX або F за шкалою ECTS) протягом поточного семестру".

Вагома увага надається ознайомленню студентів із Студентським путівником [24]. Він передбачає можливість для активної участі у студентському житті та реалізації власних талантів.

Важливим акцентом у процесі вивчення "Вступу до спеціальності" виступає питання академічної доброчесності та антикорупційної політики.

У сучасній системі вищої освіти України питання забезпечення академічної доброчесності набуває стратегічного значення, оскільки воно безпосередньо визначає рівень довіри до результатів навчання, наукових досліджень та інституційної репутації закладів освіти. Важливим нормативним фундаментом у цій сфері виступає стаття 42 Закону України "Про освіту", яка закріплює принципи академічної доброчесності, визначає форми академічної недоброчесності — плагіат, самоплагіат, фабрика-

цію, фальсифікацію, списування, хабарництво, обман та необ'єктивне оцінювання, а також встановлює види академічної відповідальності для здобувачів освіти та працівників закладів. Дотримання цих норм є обов'язковою умовою якісного та прозорого освітнього процесу [20].

Центральним органом, що забезпечує реалізацію цих принципів на практиці, виступає Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). У межах своїх повноважень агентство здійснює зовнішнє оцінювання освітніх програм, формує стандарти якості та забезпечує їх дотримання відповідно до вимог законодавства. Важливо, що критерії акредитації, які застосовує НАЗЯВО, прямо ґрунтуються на положеннях ст. 42 та передбачають обов'язкове виконання норм академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу. На офіційному ресурсі агентства зосереджено нормативно-правові документи, методичні рекомендації та інструктивні матеріали, покликані допомагати закладам освіти формувати внутрішні механізми дотримання доброчесності [12].

Особливу роль у цьому відіграє Комітет з етики НАЗЯВО, який розглядає випадки можливого плагіату, фабрикації, фальсифікації, недоброчесного рецензування та інших порушень. Рішення комітету є інструментом підтримання академічної відповідальності та важливим механізмом запобігання девіантним практикам, що можуть дискредитувати освітню й наукову діяльність.

Забезпечення академічної доброчесності тісно пов'язане й із загальнодержавною системою протидії корупції. Закон України "Про запобігання корупції" встановлює правові рамки, спрямовані на запобігання корупційним проявам у діяльності публічних установ, включно з закладами вищої освіти. Він зобов'язує університети впроваджувати антикорупційні програми, проводити оцінювання корупційних ризиків, забезпечувати прозорість управлінських процедур і створювати умови для безпечного повідомлення про корупційні правопорушення. У контексті вищої освіти корупція може виявлятися під час оцінювання студентів, присудження наукових ступенів, акредитації програм чи проведення конкурсів на академічні посади, що становить безпосередню загрозу академічній доброчесності [19].

Таким чином, взаємодія норм ст. 42 Закону "Про освіту", діяльності НАЗЯВО та положень антикорупційного законодавства формує комплексну систему захисту академічних стандартів. Синергія між етичними, освітніми та

правовими механізмами забезпечує не лише підвищення якості освітніх процесів і досліджень, але й зміцнення прозорості, відповідальності та довіри до результатів діяльності вищих навчальних і наукових установ України [20].

Зазначимо, що здобувачі освіти КНУВС вперше ознайомлюються з принципами, формами та межами академічної доброчесності під час вступу на освітню програму, підписуючи Декларацію про дотримання академічної доброчесності. Здобувачів освіти систематично інформують про правила академічної етики та академічну відповідальність за дотримання правил цитування. Фундаментальні принципи академічної доброчесності інтегровані у викладання курсів "Вступ до спеціальності" та "Основи наукових досліджень", а також детально викладені в Путівнику студента КНУВС [24].

Спільно з Відділом з питань запобігання та виявлення корупції проводяться спеціалізовані тренінгові зустрічі зі здобувачами освіти, метою яких є формування доброчесного середовища, інформування про корупційні ризики в університетах, навчання студентів, як розпізнавати недоброчесні практики та ефективно на них реагувати [7].

У межах години академічного наставника та спільно з Навчальною лабораторією виховної та психолого-педагогічної роботи систематично здійснюється роз'яснювальна робота, спрямована на формування правомірної поведінки здобувачів освіти та недопущення ними порушень академічної доброчесності [11].

Систематично університетська Наукова бібліотека організовує заходи з популяризації основ інформаційної культури. Крім того, ними здійснюється обов'язкова перевірка студентських наукових робіт на наявність текстових збігів за допомогою спеціалізованих електронних систем.

КНУВС дотримується документів, що відображають політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, зокрема [2]:

— Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника;

— Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника;

— Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Щорічно в межах роботи Школи академічної доброчесності та до Міжнародного дня академічної доброчесності, спільно з Комісією з питань етики та академічної доброчесності проводяться тренінги, вебінари та семінари із популяризації принципів дотримання академічної доброчесності у навчальному процесі, студентській науковій діяльності, а також здійснюється ознайомлення здобувачів із положеннями КНУВС щодо академічної доброчесності.

Таким чином, для підвищення обізнаності здобувачів у сфері вирішення конфліктних ситуацій системно проводяться заходи освітнього, виховного та просвітницького характеру, зокрема:

- проводяться тренінги, семінари, бесіди та кураторські години, присвячені розвитку навичок ефективної комунікації, медіації та емоційної взаємодії;

- залучається психолого-виховна служба університету для надання консультацій здобувачам у разі виникнення конфліктних ситуацій;

- у студентському середовищі функціонують органи самоврядування, які сприяють врегулюванню непорозумінь і формуванню культури взаємоповаги. Завдяки цим заходам здобувачі формують компетентності з ненасильницького спілкування, командної роботи та вирішення конфліктів у навчальному середовищі.

Вища освіта постає як динамічна система, орієнтована на інтеграцію у світовий освітній та науковий простір. Механізмом такої інтеграції є академічна мобільність, яка забезпечує обмін знаннями, розвиток міжкультурної компетентності, формування інноваційного мислення та зміцнення міжнародної співпраці. Для українських вищих навчальних закладів академічна мобільність має особливе значення, оскільки сприяє модернізації освітніх програм, підвищенню конкурентоспроможності випускників, а також поглибленню участі університетів у європейському просторі вищої освіти.

Вивчаючи процеси розвитку вищої освіти України питання забезпечення академічної доброчесності набуває особливої актуальності, оскільки саме вона визначає рівень довіри до результатів навчання, наукових досліджень та репутації освітніх установ. Формування доброчесного академічного середовища є ключовою передумовою інтеграції українських університетів у європейський освітній простір, забезпечення конкурентоспроможності випускників та підвищення якості освітніх послуг.

Нормативно-правова база, зокрема положення Закону України "Про освіту", закріплює право абітурієнтів на навчання протягом життя та участь у програмах мобільності, водночас закріплюючи обов'язок держави створювати умови для реалізації цього права [20]. Система нормативного забезпечення, організаційні інструменти та наукові підходи, представлені в розроблених джерелах є основою для розуміння потенціалу академічної мобільності як одного з визначальних напрямків розвитку університетської освіти.

Академічна мобільність поступово формується як стратегічний інструмент модернізації освітнього простору України, оскільки забезпечує інтеграцію університетів у світові академічні мережі та сприяє підвищенню якості підготовки абітурієнтів. Інституційне закріплення цього напрямку розвитку базується на комплексі нормативно-правових актів, серед яких ключове місце в Україні посідає "Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність" затвердженим постановою КМУ від 12 серпня 2015 р. № 579 [18].

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника (КНУВС), як провідний освітній та науковий центр регіону, активно розробляє стратегію інтернаціоналізації [25], де академічна мобільність є однією з форм міжнародної академічної взаємодії. КНУВС приділяє особливу увагу нормативному забезпеченню мобільності задля цього ним введено у дію "Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Карпатського національного університету імені Василя Стефаника", затвердженим наказом ректора № 173 від 12.03.2022 р. [13]. Випрацювані положення формують цілісну систему та структурують механізми визнання результатів навчання, регулюють академічні обміни й забезпечують прозорість внутрішніх процесів та визначають порядок перезарахування освітніх компонентів.

КНУВС втілює різні формати мобільності — навчання, навчально-наукове стажування, практика, мовне стажування, дослідницькі візити, інші форми — дозволяють розширити можливості професійного розвитку здобувачів освіти та зміцнити наукові зв'язки на міжнародному рівні [4]. Університет реалізує широкий спектр програм мобільності, включаючи міжнародну та національну кредитну мобільність, семестрове навчання в університетах-партнерах, стажування викладачів та науковців, участь у спільних проектах та програмах подвійного дипломування. Партнерські угоди

КНУВС забезпечують студентам та науково-педагогічним працівникам доступ до європейських освітніх практик, що сприяє формуванню інституційного потенціалу та підвищенню якості навчання.

Напрацьовано напрямки співпраці з Лодзьким університетом (Польща) у рамках програми студентської мобільності "Mobility Direct" [21], яка дозволяє студентам КНУВС (бакалаврам 2—4 курсу та магістрам) провести семестрове навчання в Лодзькому університеті. Активно діє також і Академічна мобільність з Університетом Адама Міцкевича в Познані [3], яка є одним із інструментів інтеграції в європейський освітній простір забезпечуючи доступ до міждисциплінарних курсів, сучасних педагогічних практик та викладання іноземними мовами. Вимоги до відбору, структурована процедура подання заявок та конкурсний принцип формують високу академічну культуру, стимулюють розвиток мовних, дослідницьких та міжкультурних компетенцій студентів, що в майбутньому зміцнює якість людського капіталу та конкурентоспроможність випускників як на національному, так і на міжнародному ринках праці. Різностороння структура програми Erasmus+ включає кредитну та ступеневу мобільність, професійний розвиток, стратегічні партнерства та інноваційні альянси, створює унікальні можливості для студентів отримати міжкультурний досвід, покращити академічні, професійні та комунікативні навички в міжнародному освітньому середовищі [1]. Участь студентів та науковців в академічній мобільності підвищує конкурентоспроможність майбутніх спеціалістів на світовому ринку праці, генерує здатність інтегруватися в європейський науково-освітній простір та підтримує розвиток критичного мислення, інновацій та академічної доброчесності.

Партнерські угоди КНУВС забезпечують студентам та науково-педагогічним працівникам доступ до європейських освітніх практик. Змістовне відображення механізмів реалізації цього потенціалу простежується в матеріалах:

— "Путівник студента" [24] розкриває перспективи міжнародної мобільності абітурієнтів, можливості для студентів, стипендії, інформацію про створення спільних дослідницьких проектів й трансферу технологій спрямованого на адаптування студентства до викликів сьогодення;

— "Путівника для аспіранта" [22], де аспірати можуть віднайти актуальну інформацію про міжнародні освітні та наукові обміни, що створює значні перспективи для здобувачів ос-

віти, підвищує якість навчання та їх конкурентоспроможність;

— "Путівник для науковця" [23], висвітлює комплекс інструментів підтримки наукового середовища: від реєстрації в міжнародних наукометричних базах (Scopus, Web of Science) до просування публікацій, грантової активності й комерціалізації результатів досліджень, окреслює методологічні та організаційні основи ефективної інтеграції університетської спільноти в міжнародний академічний простір.

Підписання офіційних угод із іноземними університетами та проекти — зокрема в рамках програми Horizon Europe та інші грантові платформи є структурованою основою для реалізації академічної мобільності спроможної системно інтегрувати даного роду практики в академічне середовище університету.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи проведене дослідження, можна зробити висновок, що ефективність підготовки фахівців економічного профілю в КНУВС забезпечується завдяки синергії чіткого нормативного регулювання та практичної спрямованості освітнього процесу.

Дисципліна "Вступ до спеціальності" виконує роль стратегічного орієнтира, що дозволяє студенту опанувати складну архітектуру вищої освіти та усвідомити власну роль у ній. Основним фактором стійкості освітнього середовища є інституціоналізація принципів академічної доброчесності, а поєднання вимог статті 42 Закону України "Про освіту" з внутрішніми механізмами контролю та етичними кодексами університету створює простір, де якість знань є пріоритетною цінністю. Доведено, що розвиток програм академічної мобільності та впровадження інструментів інтернаціоналізації, таких як Erasmus+ та Horizon Europe, відкривають перед студентами глобальні перспективи, дозволяючи інтегрувати вітчизняну освіту в європейський інтелектуальний контекст.

Цілісність кожної освітньої програми базується на циклічності навчання та чіткому розподілі дисциплін, у поєднанні з акцентом на антикорупційній політиці та саморозвитку, формує надійний фундамент для випуску конкурентоспроможних фахівців. Запропонований комплексний підхід гарантує не лише отримання диплома, а й реальну готовність випускника до викликів сучасної економіки, забезпечуючи сталий розвиток як окремої особистості, так і академічної спільноти в цілому.

Формування культури академічної доброчесності у закладах вищої освіти України є багаторівневим процесом, який поєднує нормативно-правові вимоги, інституційні механізми контролю та системну освітньо-виховну роботу. Норми статті 42 Закону України "Про освіту", діяльність НАЗЯВО та положення антикорупційного законодавства створюють надійну правову й етичну основу для функціонування прозорого та відповідального академічного середовища.

Приклад КНУВС акцентує увагу на тому, що ефективна імплементація принципів доброчесності можлива лише за умови комплексного підходу: від ознайомлення студентів із вимогами доброчесності під час вступу до систематичної просвітницької діяльності, тренінгів, роботи етичних комісій, перевірки академічних робіт та забезпечення антикорупційної безпеки. Узгодженість правових, адміністративних і виховних заходів у середині закладу сприяє формуванню відповідального студентства, підвищенню якості освіти та зміцненню довіри до результатів академічної й наукової діяльності університетів.

Література:

1. Erasmus+. Відділ міжнародних зв'язків. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://ic.cnu.edu.ua/proekty-erasmusk1/>
2. Академічна доброчесність Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. URL: <https://cnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>
3. Академічна мобільність з Університетом Адама Міцкевича в Познані. Відділ міжнародних зв'язків. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://h1.nu/1eBaj>
4. Академічна мобільність студентів, аспірантів, викладачів. Відділ міжнародних зв'язків. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://ic.cnu.edu.ua/zahalna-akademichna-mobilnist-stu/>
5. Базиляк Н. Академічна мобільність як процес реалізації мовної практики. Вісник ЛДУ БЖД. № 5, 2011. С. 21—24. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/3_3.pdf
6. Іваночко Б.Р., Баланюк І.Ф., Шеленко Д.І., Івасюк Н.Б., Банашкевич Т.П. (2025). Методологія наукових досліджень бухгалтерського обліку електронної торгівлі із застосуванням цифрових технологій. Актуальні питання економічних наук, (17). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17635470>
7. Відділ з питань запобігання та виявлення корупції Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. URL: <https://vzvkcnu.edu.ua/#>
8. Закон України "Про вищу освіту" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
9. Івасюк Н.Б., Кохан І.В. Економічна освіта, безпека життєдіяльності та оздоровчі технології: три складові успішного майбутнього. Актуальні питання економічних наук. № 9. 2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15024783>
10. Кузнєцов К.В. Реалізація права на академічну мобільність. Освітня аналітика України. 2019. № 3 (7). С. 32—41. URL: https://www.science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/3_Kuznetsov_37-2019_32_41.pdf
11. Навчальна лабораторія виховної та психолого-педагогічної роботи Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. URL: <https://vpppr.cnu.edu.ua/>
12. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти: URL: <https://naqa.gov.ua/академічна-доброчесність/>
13. Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Наказ ректора від 05 квітня 2023 р. № 197. URL: <https://h1.nu/1jojo>
14. Положення про організацію та проведення практики у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника. 2025. URL: https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.50_2023-polozhennia-pro-orhanizatsiiu-ta-provedennia-praktyky-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka-.pdf
15. Положення про освітні програми у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника. 2025. URL: <https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/12/02-07.452022-polozhennia-pro-osvitni-prohramy.pdf>
16. Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS. 2025. URL: <https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>
17. Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника права на вільний вибір освітніх компонент. 2023. URL: <https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro>

poriadok-realizatsii-zdobuvachamy-vyshchoi-osvity-prava-na-vilnyj-vybir-osvitnikh-komponent.docx.pdf

18. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженим постановою КМУ від 12 серпня 2015 р. № 579 (у редакції від 21.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text>)

19. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

20. Про освіту: Закон України від 05.07.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

21. Програма студентської мобільності "Mobility Direct". Львівський університет та ПНУ ім. В. Стефаника. 2024. URL: <https://ic.cnu.edu.ua/mobility-direct/>

22. Путівник для аспіранта. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника URL: <https://nauka.cnu.edu.ua/putivnyk-studenta-ta-aspiranta/>

23. Путівник для науковця. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://nauka.cnu.edu.ua/2020/02/27/guide/>

24. Путівник студента Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. URL: <https://tinyurl.com/2uhbn6k9>

25. Стратегія інтернаціоналізації. Відділ міжнародних зв'язків. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://ic.cnu.edu.ua/strategiia-internatsionalizatsii/>

26. Тищенко В.О., Бірюкова І.В., Кохан І.В., Івасюк Н.Б. Ментальне здоров'я та освітня екосистема: психологічна архітектура сучасної освіти. Педагогічна академія: наукові записки. № 16 (25). 2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15118446>

27. Шеленко Д.І., Баланюк І.Ф., Сас А.С. Сутність методології та організації наукових досліджень в обліку. Вісник Прикарпатського університету. Серія економіка. Вип. 11, 2015. С. 43—45.

References:

1. Department of International Relations. Vasyl Stefanyk Carpathian National University (2026), "Erasmus+", available at: <https://ic.cnu.edu.ua/proekty-erasmusk1/> (Accessed 11 Nov 2025).

2. Vasyl Stefanyk Carpathian National University (2026), "Academic integrity", available at: <https://cnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/> (Accessed 06 Dec 2025).

3. Adam Mickiewicz University in Poznań (2026), "Academic mobility", available at: <https://h1.nu/1eBaj> (Accessed 13 Dec 2025).

4. Department of International Relations Vasyl Stefanyk Carpathian National University (2026), "Academic mobility of students, postgraduates, and teachers", available at: <https://ic.cnu.edu.ua/zahalna-akademichna-mobilnist-stu/> (Accessed 04 Nov 2025).

5. Bazyliak, N. (2011), "Academic mobility as a process of implementing language practice", Visnyk LDU BZHD, Vol. 5, pp. 21—24, available at: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/3_3.pdf (Accessed 15 Nov 2025).

6. Ivanochko, B.R., Balaniuk, I.F., Shelenko, D.I., Ivasiuk, N.B. and Banashkevych, T.P. (2025), "Methodology of scientific research on E-commerce accounting using digital technologies", Aktual'ni pytannia ekonomichnykh nauk, vol. (17), <https://doi.org/10.5281/zenodo.17635470>.

7. Department for Prevention and Detection of Corruption of Vasyl Stefanyk Carpathian National University (2026), available at: <https://vzvkc.cnu.edu.ua/#> (Accessed 08 Nov 2025).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On Higher Education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Accessed 10 Nov 2025).

9. Ivasiuk, N.B. and Kokhan, I.V. (2025), "Economic education, life safety and health technologies: three components of a successful future", Aktual'ni pytannia ekonomichnykh nauk, vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15024783>

10. Kuznetsov, K. V. (2019,) "Implementation of the right to academic mobility", Osvitnia analityka Ukrainy, Vol. 3 (7), pp. 32—41, available at: https://www.science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/3_Kuznetsov_37-2019_32_41.pdf (Accessed 29 Jan 2026).

11. Educational Laboratory of Educational and Psychological-Pedagogical Work of the Vasyl Stefanyk Carpathian National University (2026), available at: <https://vvprr.cnu.edu.ua/> (Accessed 14 Nov 2025).

12. National Agency for Quality Assurance in Higher Education (2026), available at: <https://naqa.gov.ua/akademichna-dobrochesnist/> (Accessed 26 Jan 2026).

13. Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (2023), "Regulations on academic mobility of participants in the educational process", available at: <https://h1.nu/1jojO> (Accessed 22 Jan 2026).

14. Vasyl Stefanyk Carpathian National University (2025), "Regulations on the organization and conduct of internships", available at: <https://>

efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.50_2023-polozhennia-pro-orhanizatsiiu-ta-provedennia-praktyky-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka-.pdf (Accessed 18 Jan 2026).

15. Vasyl Stefanyk Carpathian National University (2025), "Regulations on educational programs", available at: <https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/12/02-07.452022-polozhennia-pro-osvitni-prohramy.pdf> (Accessed 18 Dec 2025).

16. Vasyl Stefanyk Carpathian National University (2025), "Regulations on the procedure for re-studying academic disciplines (ECTS credits) under ECTS conditions", available at: <https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf> (Accessed 21 Jan 2026).

17. Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (2023), "Regulations on the procedure for the implementation by applicants for higher education of the right to free choice of educational components", available at: <https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-poriadok-realizatsii-zdobuvachamy-vyshchoi-osvity-prava-na-vilnyj-vybir-osvitnikh-komponent.docx.pdf> (Accessed 21 Dec 2025).

18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution "Regulations on the procedure for exercising the right to academic mobility", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text> (Accessed 09 Jan 2026).

19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On Prevention of Corruption", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (Accessed 06 Jan 2026).

20. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 07 Jan 2026).

21. Lodz'kyj universytet ta PNU im. V. Stefanyka (2024), "Student mobility program "Mobility Direct", available at: <https://ic.cnu.edu.ua/mobility-direct/> (Accessed 05 Jan 2026).

22. Vasyl Stefanyk Carpathian National University "Guide for a postgraduate student", available at: <https://nauka.cnu.edu.ua/putivnyk-studenta-ta-aspiranta/> (Accessed 03 Jan 2026).

23. "Guide for a scientist. Vasyl Stefanyk Carpathian National University", available at: <https://nauka.cnu.edu.ua/2020/02/27/guide/> (Accessed 03 Jan 2026).

24. "Guide for a student of Vasyl Stefanyk Carpathian National University", available at: <https://tinyurl.com/2uhbn6k9> (Accessed 02 Feb 2026)

25. "Internationalization strategy", Viddil mizhnarodnykh zv'iazkiv, Karpats'kyj natsional'nyj universytet imeni Vasylia Stefanyka, available at: <https://ic.cnu.edu.ua/strategiia-internatsionalizatsii/> (Accessed 01 Feb 2026)

26. Tyschenko, V.O., Biriukova, I.V., Korkhan, I.V., Ivasiuk, N.B. (2025), "Mental health and educational ecosystem: psychological architectonics of modern education", Pedagogichna akademiia: naukovi zapysky, Vol. 16 (25), DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15118446> (Accessed 03 Feb 2026)

27. Shelenko, D.I., Balaniuk, I.F., Sas, L.S. (2015), "The essence of methodology and organization of scientific research in accounting", Visnyk Prykarpats'koho universytetu, Seriia ekonomika, Vol. 11, pp. 43—45.

Отримано редакцією журналу / Received: 22.02.26

Процеженовано / Revised: 02.03.26

Схвалено до друку / Accepted: 10.03.26

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663